

E-mail
mkarskens@consumentenbond.nl

Doorkiesnummer
070-4454465

Doorkiesnummer telefax
070-4454591

Uw kenmerk

Ons kenmerk
MK/MR/59969

Datum
26 januari 2010

Ministerie van Economische Zaken
De heer drs. H. Nikkels
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

Onderwerp
Consultatie Warmtebesluit

Geachte heer Nikkels,

In deze brief geven wij onze zienswijze op de ontwerp Warmte regeling en het ontwerp Warmtebesluit, die op 1 december 2009 door het ministerie van EZ gepubliceerd zijn.

Inleiding

Eindelijk wordt nu invulling gegeven aan het *niet meer dan anders* beginsel volgens de *rendementsmethode*. Dat is waar consumentenorganisaties al lang om vragen en dat is een methode die een eind kan maken aan de ontevredenheid van verbruikers over de berekening van het warmtetarief.

De impact van het besluit en de regeling zijn zeer moeilijk te overzien. De Consumentenbond vraagt daarom aan de Minister om in kaart te brengen wat de consequenties zijn voor de (verschillende) warmteconsumenten.

Met de ontwerpen die nu voorliggen komt de projectgroep Warmtebesluit van het ministerie van EZ tegemoet aan het *nmda* beginsel. Op enkele punten voldoen de ontwerpen daar echter niet aan.

Het gaat om

1. Verliezen van leidingen in de gaswoning.
2. Verliezen van de afleverset.
3. Het onderscheid tussen centraal en decentraal tapwaterlevering.
4. Ketelrendementen.
5. Dubbeltelling in vastrecht.
6. Terugwerkende kracht van de Warmteregeling.
7. Het effect van warmtelevering op de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC).

Consumentenbond

Dan weet je het.

Enthovenplein 1 Postbus 1000 2500 BA Den Haag
telefoon +31 70 445 45 45 fax +31 70 445 45 96
www.consumentenbond.nl

Hieronder gaan we nader in op deze punten:

1 Verliezen van leidingen in de gaswoning

In de ontwerp Warmteregeling is het brandstofrendement verruimd met leidingverliezen. Het toevoegen van leidingverliezen is in strijd met het *nmda* beginsel omdat:

- a. Leidingverliezen in zowel de gaswoning als de warmtewoning optreden.
- b. Leidingverliezen nooit onderdeel uitmaken van het "brandstof" rendement.
- c. Het uitgangspunt van de wet (art 4 lid 1) is: "Het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte"
- d. Leidingverliezen tot "extra verbruik" leiden en daarom meetellen in de warmtevraag van de woning.
- e. Leidingverliezen in het rendement betrekken tot dubbele warmtelasten leidt.

De LVR en de LVT dienen derhalve uit de Warmteregeling geschrapt te worden.

2 Verliezen afleverset

Het verlies van de afleverset krijgt in de ontwerp Warmteregeling (blz 15) een vast bedrag in GJ. Dit is echter ten opzichte van het gemiddelde warmtapwaterverbruik te laag. Bij de bepaling van de tarieven (bij decentraal tapwaterlevering) dient derhalve het praktijkrendement van de afleverset betrokken te worden.

3 Onderscheid tussen centrale en decentrale tapwaterlevering

Meestal wordt tapwater verwarmd in de afleverset (decentraal). In dit geval dient het rendement van de afleverset betrokken te worden in de tariefbepaling. In het andere geval, bij tapwater dat centraal in de wijk wordt verwarmd, kan het rendement voor tapwaterbereiding direct worden gebruikt voor bepaling van het warmwatertarief (per m³). Dit voorkomt een dubbele onnauwkeurigheid.

4 Ketelrendementen

De opmerking dat een HR combiketel niet alléén condenseert is juist. Maar de suggestie dat de ketel helemaal niet condenseert is niet juist. Wanneer dit in de praktijksituatie betrokken wordt is het VR = 0,9282. Het tapwater rendement is gemiddeld in de praktijksituatie VT = 0,7735. Deze waarden zijn gebaseerd op de test die de Consumentenbond in 2009 heeft laten uitvoeren. In de test van 2001 (8 jaar geleden = helft van levensduur ketel) waren deze uitkomsten respectievelijk: 0,9214 en 0,67. De bedragen in het Warmtebesluit dienen derhalve naar boven te worden bijgesteld.

5 Dubbeltelling in vastrecht

Tot nu maakt het EnergieNed Adviestarief het mogelijk voor energiebedrijven om bepaalde onderdelen van het vastrecht dubbel in rekening te brengen. Uit de ontwerpen is niet op te maken hoe u hiermee om wilt gaan. Wij vragen aandacht voor:

- a. De levensduurverschillen. De formules voor omrekening van eenmalige naar jaarlasten dienen adequaat te zijn. Wanneer deze post in de aansluitbijdrage is verrekend mogen zij niet ook de eerste 15 jaar in het vast recht in rekening gebracht worden.
- b. Een combi-ketel levert warmte voor de ruimte en warm tapwater: Dus, géén dubbeltelling hiervoor in het vastrecht.
- c. Vermeden kosten onderhoud zijn niet van toepassing op verbruikers die hun woning huren wanneer het uitgangspunt in de huurovereenkomst is dat huurder niet de kosten voor onderhoud en vervanging van het verwarmingsapparaat betaalt. Dit geldt ook voor a.

6 Terugwerkende kracht

Het Warmtebesluit noemt 1-7-2010 als ingangsdatum. De terugwerkende kracht dient echter tot 1-1-07 te gaan.

7 Effect van warmtelevering op de EPC

De invoering van de Energie Prestatie Norm, en de aanscherping van de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC) stuurt de markt van nieuwbouwwoningen steeds verder in een energiezuinige richting. In de berekeningsmethodiek is een positieve waardering opgenomen voor warmtelevering, omdat warmtelevering in potentie milieuvoordeel kan opleveren.

Belangrijk bij die positieve waardering voor de EPC van warmtelevering is de zogenaamde *equivalente rendementsfactor* voor externe warmtelevering. Deze factor drukt het milieuvoordeel uit van warmtelevering ten opzichte van een individuele gasketel. Deze waarde is gebaseerd op beleidsmatige aannames. Deze factor is in de EPC berekeningsmethodiek hoger dan de rendementsfactor voor een HR-combiketel. Dus, een woning krijgt met warmtelevering een lagere EPC toegekend dan een identieke woning met gas.

De warmtewoning voldoet dus eerder aan de EPC-norm waardoor in de praktijk daarom vaak energiebesparende maatregelen achterwege blijven. Dit betekent een hoger warmteverbruik en daarmee worden de energielasten hoger.

In de ontwerp Warmteregeling wordt dit probleem onderschreven (blz. 15). Daarbij wordt opgemerkt dat het zich niet in alle gevallen voordoet en wordt gesuggereerd dat het probleem, met de ontwikkeling van de EMG, zal worden opgelost. Naar onze schatting doet het probleem zich echter voor in ruim 80% van de nieuwbouwwoningen. Hiervan wordt ongeveer de helft voorzien van een *gelijkwaardigheidsverklaring voor warmtelevering*, waardoor het probleem nog groter wordt.

Ook in de EMG wordt de *equivalente rendementsfactor* opgenomen, waardoor het probleem niet wordt opgelost.

Bij toepassing van minder energiemaatregelen in warmtewoningen ten gevolge van de *equivalente rendementsfactor* of gelijkwaardigheidsverklaringen voor warmtelevering dienen de extra energielasten voor de bewoner volledig gecompenseerd te worden gedurende de levensduur van betreffende woning (zie ook bijlage).

Wij danken u voor de geboden mogelijkheid om te reageren op het besluit en de warmteregeling. Vanzelfsprekend zijn wij bereid om onze punten nader aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Consumentenbond

Michiel Karskens
beleidsadviseur

Bijlagen: 1 ("EPC berekening bevoordeelt warmtelevering ten koste van Consument.")

Consumentenbond

Bijlage:

EPC berekening bevoordeelt warmtelevering ten koste van consument

Samenvatting

De invoering van de Energie Prestatie Norm, en de aanscherping van de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC), stuurt de markt van nieuwbouwwoningen steeds verder in een energiezuinige richting. In de berekeningsmethodiek is een positieve waardering opgenomen voor warmtelevering, omdat warmtelevering in potentie milieuvoordeel kan opleveren. Een neveneffect hiervan is dat woningen met warmtelevering minder energiezuinig worden gebouwd. Hierdoor hebben bewoners hogere energiekosten dan wanneer zij op een gasnet zouden zijn aangesloten.

Hoe gaat dat dan in de praktijk?

Belangrijk bij die positieve waardering voor de EPC van warmtelevering is de zogenaamde *equivalente rendementsfactor* voor externe warmtelevering. Deze factor drukt het milieuvoordeel uit van warmtelevering ten opzichte van een individuele gasketel. Deze waarde is gebaseerd op beleidsmatige aannames. Deze factor is in de EPC berekeningsmethodiek hoger dan de rendementsfactor voor een HR-combiketel. De rendementsfactoren voor de gasketel zijn gebaseerd op praktijkmetingen.

Dus een woning krijgt met warmtelevering een lagere EPC toegekend dan een identieke woning met gas.

De warmtewoning voldoet dus eerder aan de EPC-norm waardoor in de praktijk daarom vaak energiebesparende maatregelen achterwege blijven. Dit betekent een hoger warmteverbruik en daarmee hogere energielasten.

Wat is het extra warmteverbruik ten gevolge van de equivalente rendementsfactor?

Met NPR 5129 (geldend voor de norm vanaf 2006) is de warmtevraag (ruimteverwarming én tapwaterbereiding) van verschillende woningtypen berekend.

Woningtype (referentie Senter Novem)	Verschil gas vs externe warmtelevering
Tussenwoning met gebalanceerde warmteterugwinning	5,2 GJ
2 ¹ kap met zelfregelende roosters	4,2 GJ
Vrijstaande woning met zelfregelende roosters	3,9 GJ
Hoekwoning met zelfregelende roosters	4,3 GJ
Tussenwoning met zelfregelende roosters	4,4 GJ
Gemiddeld	4,4 GJ

Het meerverbruik van de warmtewoning komt op gemiddeld 4,4 GJ uit. Dit is 15% van de gemiddelde warmtevraag van de woningen.

Wat zijn de extra lasten ten gevolge van de equivalente rendementsfactor?

De prijs voor een GJ is van 1996 tot 2009 gestegen van € 13,5 naar € 28,00. De gemiddelde prijs voor een GJ van 1996-2009 is: € 20,75 Deze prijzen golden voor het NUON gebied maar zijn representatief voor alle grootschalige warmteprojecten in Nederland.

Geconcludeerd kan worden dat het vermijden van energiebesparende maatregelen een lastenverzwaring van gemiddeld ($4,4 \times € 20,75$) € 100,- per jaar betekent voor de warmteconsument van deze woning. De extra last is afhankelijk van de gasprijs en werkt door gedurende de levensduur van de woning.

Wat zijn vermeden EPC maatregelen?

Ten gevolge van de *equivalente rendementsfactor* kan voor een woning met warmtelevering volstaan worden met minder energiebesparende maatregelen om de zelfde EPC te behalen. Hiermee kunnen kosten vermeden worden, de zogenaamde *vermeden EPC-kosten*. Te vermijden maatregelen zijn bijvoorbeeld: Extra isolatie of warmteterugwinning uit ventilatielucht.

Wat zijn vermeden EPC-kosten?

De *vermeden EPC-kosten*, enkele duizenden euro's, worden door het warmtebedrijf in rekening gebracht bij de bouwende partij. De bouwende partij verwerkt dit in de stichtingskosten. Deze stichtingskosten van de warmtewoning zijn dus gelijk aan die van de gaswoning. De warmtelasten van de warmtewoning worden echter wel hoger. Deze extra lasten worden momenteel niet gecompenseerd door bijvoorbeeld een lagere GJ-prijs¹.

Bij toepassing van *vermeden EPC-kosten* zijn er dus altijd hogere energielasten voor de warmteconsument.

Misbruik van de EPC

Opmerkelijk is dat de waardering van het *equivalente rendement* geen relatie heeft met de energiekwaliteit van de woning, maar dat het milieuvoordeel buiten de perceelgrens gerealiseerd moet worden.

De kwaliteit van de externe warmtelevering wordt bij de aanvraag van de bouwvergunning niet beoordeeld. Vaak wordt de definitieve warmtelevering pas veel later gerealiseerd².

---

¹ In de marktwaardemethode die EnergieNed toepast om de omrekeningsfactor te bepalen van m³ gas naar GJ, wordt namelijk geen onderscheid gemaakt tussen woningen waarbij de rentabiliteitsbijdrage wel of niet in rekening is gebracht.

² In Oosterhout gemeente Nijmegen (1800 woningen) wordt binnenkort de tiende verjaardag van de Tijdelijke Warmte Centrale gevierd. Nog steeds is onduidelijk welke voorziening definitief gerealiseerd gaat worden. Ondertussen presteert de TWC nog niet de helft van wat met individuele gasketels gerealiseerd zou kunnen worden.

Met de *equivalente rendementsfactor* wordt een positieve beoordeling gegeven van externe warmtelevering maar het past eigenlijk niet in de doelstelling van genoemde NEN, namelijk een methodiek geven voor een uniforme "beoordeling van de energiezuinigheid van woongebouwen en de bijbehorende installaties". Een net voor externe warmtelevering kan immers niet beschouwd worden als een bij de woning behorende installatie.

Hoe dan wel?

De ontwikkeling naar duurzame energievoorziening (al dan niet met warmtelevering) is een goede. Momenteel wordt met dat doel gewerkt aan een gebiedseigen factor voor de energievoorziening (buiten perceelsgrens) door de normcommissie die NEN 7120 als vervolg op o.a. NEN 5128 opstelt.

Wij pleiten ervoor dat hoe goed de voorziening buiten de perceelsgrens ook is, deze nooit ten koste mag gaan van de energiekwaliteit van de woning zelf. Het zou eigenlijk èn-èn moeten zijn.

De woning dient te voldoen aan een minimaal kwaliteitsniveau ongeacht de voorziening. De energieprestatie van de voorziening (indien buiten perceelsgrens te realiseren) is een extra instrument voor gemeenten om de nieuwe woonwijk zo duurzaam mogelijk te maken. Deze energievoorziening kan dan bijvoorbeeld aanbesteed worden.

Het kan nog erger: Gelijkwaardigheidsverklaringen

In de EPC berekening is de *equivalente rendementsfactor* een vaste factor (momenteel 1,1 voor ruimteverwarming). De mogelijkheid bestaat hiervoor een andere factor aan te nemen. Hiertoe dient een *gelijkwaardigheidsverklaring* overlegd te worden bij de bouwaanvraag, waarmee onderbouwd wordt aangetoond dat het equivalente rendement hoger is dan de vaste factor. Deze factor kan oplopen tot 1,5 voor ruimteverwarming. De extra energielasten stijgen dan naar ongeveer € 200,- per jaar. Gemeenten vinden het lastig deze gelijkwaardigheidsverklaringen af te wijzen³. Gelijkwaardigheidsverklaringen worden (in ieder geval) toegepast in enkele gemeenten waar grote warmteprojecten worden uitgevoerd: Amsterdam, Rotterdam en Almere. Bij toepassing van *gelijkwaardigheidsverklaringen voor warmtelevering* zijn er dus altijd hogere energielasten voor de warmteconsument.

Omvang van het probleem

De positieve waardering van warmtelevering in de EPC berekening geldt vanaf 1996, toen de Energie Prestatie Norm van toepassing werd. De equivalente rendementsfactor heeft soms geen nadelig effect. Dit is het geval wanneer een warmtewoning een EPC scoort die toch al ver onder de EPC-norm ligt en wanneer geen energiemaatregelen vermeden worden. Maar meestal is sprake van extra warmteverbruik⁴. Dat is ook zo wanneer er geen rentabiliteitsbijdrage wordt berekend.

---

³ Alleen van gemeente Nieuwegein is bekend dat ze dit jaar een gelijkwaardigheidsverklaring heeft geweigerd. Het energiebedrijf ging naar de rechter maar heeft geen gelijk gekregen.

⁴ Voor de exploitatie van warmtenetten is een minimale afzet van warmte nodig. Dit is strijdig met de wens om zo min mogelijk energie te gebruiken. Er is een voorbeeld bekend

Meestal laat het energiebedrijf het mes aan twee kanten snijden: Vermeden EPC kosten en extra (variabele) energie-inkomsten.

Bij toepassing van *gelijkwaardigheidsverklaringen* wordt het extra verbruik nóg groter. Omdat deze bij de grootste warmteprojecten wordt toegepast kan gesteld worden dat de omvang hiervan aanzienlijk is.

Conclusies

1. De *equivalente rendementsfactor* in de EPC berekening leidt tot een hoger energieverbruik van warmtewoningen ten opzichte van een identieke woning met een gasaansluiting, wanneer energiemaatregelen vermeden worden.
2. Toepassing van *vermeden EPC kosten* leidt altijd tot hogere energielasten (ongeveer € 100,- per jaar) voor de warmteconsument en heeft alléén voordeel voor het warmtebedrijf.
3. Toepassing van *gelijkwaardigheidsverklaringen voor warmtelevering* vergroot de financiële nadelen voor de bewoners en maakt het verbruik nóg hoger (dan 1).
4. Zowel de equivalente rendementsfactor als de verrekening van *vermeden EPC kosten*, al of niet met gelijkwaardigheidsverklaringen, is alleen gunstig voor het warmtebedrijf en gaat ten koste van de energiekwaliteit van de woning.
5. De extra kosten van het hogere energieverbruik voor de bewoner worden niet gecompenseerd.
6. Zowel de equivalente rendementsfactor als de verrekening van *vermeden EPC kosten*, al of niet met gelijkwaardigheidsverklaringen, is in strijd met het *niet meer dan anders* beginsel.
7. Zowel de equivalente rendementsfactor, als de verrekening van *vermeden EPC kosten*, al of niet met gelijkwaardigheidsverklaringen, zijn in strijd met artikel 4 lid 1 van de Warmtewet. Daarin staat expliciet: *Het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte* en dat impliceert dat het om identieke woningen moet gaan en niet om een woning met minder energiemaatregelen.

---

dat NUON de corporatie Patriumonium in Amsterdam contractueel verplicht om de warmtewoningen niet zuiniger te maken dan de norm.